

Antoine Bodar

Sint Jan 's-Hertogenbosch
Catherina-kathedraal Utrecht
Zondag XXIII (C): 9 IX 2007
Begijnhofkerk Amsterdam 12 IX 2007

NAVOLGING

Jesus is onderweg naar Jerusalem waar Hij als koning zal worden binnengehaald, maar weldra Zijn kruis opneemt, de kruisweg gaat en sterft aan het kruis. Met Jesus trekt een menigte mensen mee. Zij volgen Hem naar Jerusalem. Dan keert Jesus Zich naar hen om en bezweert de menigte (Lc 14,26-27): 'Wie tot Mij komt en zijn vader en moeder, zijn vrouw en kinderen, zijn broers en zusters, ja zelfs zijn eigen leven niet haat, hij kan mijn leerling niet zijn. Wie zijn kruis niet opneemt en mij niet volgt, hij kan mijn leerling niet zijn.' Achter Jesus aanlopen volstaat niet. Jesus volgen is Jesus navolgen, de weg gaan die Hij gaat en het kruis dragen dat Hij draagt. Onze inzet moet zo groot zijn dat wij iedereen, zelfs onze naasten, in vergelijking gering achten en ons eigen leven verloochenen.

Deze bezwering, opgetekend door Lucas, brengt Matteüs (10,37-38) zo onder woorden: 'Wie vader of moeder meer bemint dan Mij, is Mij niet waardig. Wie zoon of dochter meer bemint dan Mij, is Mij niet waardig. Wie zijn kruis niet opneemt en Mij niet volgt, is Mij niet waardig.'

Jesus' leerling zijn is kennelijk hetzelfde als Jesus waardig zijn. De leerling is zijn Heer waardig. Wie zich niet onthecht, kan geen leerling zijn (cf. Lc 14,33).

En Joannes (12,26) schrijft: 'Wil iemand Mij dienen, dan moet Hij Mij volgen. Waar Ik ben, daar zal ook Mijn dienaar zijn.' De waardige leerling is klaarblijkelijk de dienaar des Heren door Hem na te volgen en zoals Hij het kruis op zich te nemen.

Wat zal daarvan het gevolg zijn? 'Als iemand Mij dient, zal de Vader hem eren.' (Jo 12,26) 'Wie zijn leven verliest om Mijnentwil zal het winnen.' (Mt 10,39) Wie van allen en alles afstand doet om Mijn naam, zal het eeuwig leven ontvangen (cf. Mt 19,29). Wie bereid is de laatste te zijn, Hij zal de eerste worden (cf. Mt 19,30). Wie bereid is te verliezen, Hij zal winnen. Zoals bij Jesus het kruis van martelwerktuig teken van triomf is geworden, zo zal het ook ons vergaan wanneer wij in kruisdraging Hem navolgen.

Maar navolging van Christus heeft met vervolging van doen of ten minste met belediging en smaad of vernedering en verontachtzaming. Dat gold toen en dat geldt nu. Hoe dwaas is het kruis, al heet de dwaasheid van God wijzer dan de mensen (cf. 1 Kor 1,25). Hoe meer dwaas nog – stellig in onze dagen – is het lijden te wagen. Zin geven aan lijden of zin van lijden, dat ons kan overkomen, aanvaarden is ver van het hedendaagse levensgevoel geraakt – althans in het welvarende westen. Waarom zouden wij lijden in vrijheid riskeren? Waarom de navolging van Christus aangaan zonder stellige zekerheid met betrekking tot hiernamaals dan wel eeuwigheid? Waarom reiken naar daar en straks? Waarom niet tevreden zijn met hier en nu, met eten en drinken, met minnen en beminnen, met lust en genot – waaromtrent Prediker zo treffende lessen leert?

Het eerste antwoord daarop hervinden steeds meer mensen in onze streken. Welke zin hebben al die geneugten? Worden we daarvan op den duur niet lusteloos? Zij reiken immers niet verder dan de vrolijkheid van de dag of de nacht en dergelijke vrolijkheid beklijft niet en maakt vermoeid. De levenszin kan zo niet uitgeput zijn. We moeten verder zoeken.

Het besluit van Prediker's lessen brengt ons tot het tweede antwoord (12,13): 'Vrees God en onderhoud Zijn geboden. Daarop komt voor een mens alles aan.' De geboden zijn normen en regels die ons mensen niet

alleen samenbinden maar die daarenboven niet onderhandelbaar zijn en aldus niet te zetten naar de luim van de dag of de waan van de week.

Het derde antwoord brengt ons terug tot de kruis dragende Jesus – de aanraking door God in Christus, Zijn Woord dat mens is geworden en zo volledige saamhorigheid met ons betracht. 'Hij Die bestond in goddelijke majesteit heeft Zich niet willen vastklampen aan de gelijkheid met God', zo bericht Paulus (Fil 2,6-8), 'Hij heeft Zichzelf ontledigd en het bestaan van een slaaf op Zich genomen. Hij is aan de mensen gelijk geworden. En als mens verschenen heeft Hij Zich vernederd door gehoorzaam te worden tot de dood, tot de dood aan een kruis'.

Welke aanraking Gods vinden we dus in Christus Wiens navolging van ons wordt gevraagd? Het is de lijdende Zoon Gods Die in gehoorzaamheid als het Lam de zonden van de wereld op Zich heeft genomen en als de zondebok is veroordeeld en gedood. Dit voert ons tot het mysterie van het lijden, het mede-lijden, het in navolging lijden. Natuurlijk troost ons terstond -- zoals Paulus vervolgt (cf. Fil 2, 9-11) – dat 'God Hem hoog heeft verheven en Hem de naam verleend die boven alle namen is, opdat bij het noemen van Zijn naam zich iedere knie zou buigen in de hemel, op de aarde en onder de aarde en iedere tong zou belijden tot eer van God de Vader: Jesus Christus is de Heer'.

Bereidheid Christus na te volgen door zoals Hij het kruis op te nemen beduidt niet alleen verbinding met Hem nu maar altijd over de dood heen tot in eeuwigheid. Lijden en dood en verrijzenis en verheerlijking behoren bijeen. Die troost is tevens rechtvaardiging van ons leven hier. Wie in de wereld moet afzien, zal in de hemel voldoening ondervinden. Een heden te weinig gehoorde verkondiging. Juiste schatting van het hier betekent geen over-schatting van het hier. Voldoening in de hemel voor overkomen lijden op de aarde. Dat is de gerechtigheid Gods. Dat is de liefde Gods die niet rekent met de grenzen van de dood. Dat is Zijn altijd zich voordoende troost. Het behoort tot de levenswijze van de christenen de blik niet alleen te richten op het zichtbare hier maar meer nog op het onzichtbare daar; want wat wij zien gaat voorbij, wat wij niet zien duurt eeuwig (cf. 2 Kor 4,18). Alleszins begrijpelijk is het dat wij ons keer op keer afvragen waarom het lijden deel uitmaakt van het leven, waarom zo veel onrechtvaardigs onverdiend geschiedt – aangedaan leed dichtbij maar niet minder ver af in andere werelddelen. Waar we kunnen, moeten we lijden voorkomen en verhelpen. Maar tevens zouden we moeten beseffen dat lijden ten slotte niet is uit te bannen, al was het alleen maar omdat de dood wel lijkt uit te stellen maar niet te voorkomen. Afzien behoort tot het menselijke bestaan. Dit gaat niet alleen op voor christenen, maar ook voor anders gelovigen en heidenen, voor agnosten en atheïsten.

Is het geen zonderling gegeven dat in onze tijd veelal God de schuld krijgt van aangedaan leed en dat velen juist in het zich voordoende van leed de rechtvaardiging vinden zich van Hem af te keren of zelfs daarin het bewijs menen te ontwaren dat God niet bestaat? Zou het niet passender zijn te overwegen dat wij zelf elkaar hetzij rechtstreeks hetzij door omstandigheden alvast veel leed berokkenen, om nog te zwijgen van de mens die weliswaar niet louter geneigd is tot het kwaad maar toch de rechtvaardiging Gods behoeft. Wij zijn minder goed dan wij met name in deze verwerende tijd menen.

In plaats van te mopperen over het lijden dat ons overkomt zouden we onverschrokken ons tot Christus moeten richten en niets anders willen dan Hem bovenal beminnen en dus navolgen. Zouden wij christenen de lauwheid van geloof kunnen verruilen voor de gloed met Christus te leven, wij zouden reeds enig lijden kunnen voorkomen maar tevens in aanvaarding van niet te voorkomen lijden leren het ons opgelegde kruis in de vrede van Christus te dragen. Dat zou reeds een vorm van Christus-getuigenis zijn, waartoe wij allen zonder uitzondering zijn geroepen. Laten wij proberen ons te gedragen als dienaren van God door ons hart te openen voor elkaar dichtbij en veraf en laten wij in die opening van hart weten dat niet wij het zijn die daartoe in staat zijn maar dat het Gods genade is die de gloed in ons hart ontsteekt vanuit de liefde voor Hem – en zo Hem en elkaar te beminnen. Aldus zouden we door genade tot volledige navolging van Christus kunnen komen. Dat beduidt afzien van het eigen leven met alle bezittingen en verlokkingen en uitlevering van de eigen wil om in overgave aan Hem Zijn gave die Hijzelf is te verwachten in dit leven dan wel in het leven na de lijfelijke dood. Navolging – dat is de les – leeft van radicaliteit, zij het in bescheidenheid.

'Het vergankelijke lichaam is een last voor de ziel en onze aardse gebondenheid belemmert de bewegelijke geest', meldt het boek Wijsheid (cf. 9,15-18): Als we het wereldse al amper begrijpen, hoe veel te minder dan het hemelse? 'Wie zou Uw wil kunnen kennen, als Gij hem niet het inzicht zou geven en Uw Heilige Geest niet van boven zou zenden? Alleen zo kunnen wij rechte wegen gaan, onderscheiden wat U welgevallig is en door Uw wijsheid worden gered.

Daarom bidden we met de Psalmist (90,1.5-6.12.17):

'Gij, Heer, zijt steeds onze toevlucht geweest – voor ieder geslacht opnieuw.

Ons leven breekt af als een droom in de ochtend, kortstondig is het als gras op het veld.

Des morgens ontkiemt het en schiet het op, des avonds is het verwelkt.

Leer ons onze dagen naar waarde te schatten en zo te komen tot wijsheid van hart.

Uw zegen, Heer, moge over ons waken, bestuur onze handen bij al wat zij doen.'